

УДК 378.183:032

Н. В. ГРИЦЬКОВА

Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, Луганськ

ФОРМУВАННЯ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті розглядається діяльність системи студентського самоврядування як важливої умови для формування мобільності у майбутніх вчителів. Проаналізовані можливості студентського самоврядування у формуванні особистості майбутнього педагога.

Ключові слова: мобільність, студентське самоврядування, вища освіта.

Постановка проблеми. Становлення української державності, інтеграція в Європейське та світове співтовариство визначають орієнтацію сучасного суспільства на виховання людини, якій притаманні соціально цінні якості особистості та духовна культура. Тому одним із пріоритетних напрямів реформування вищої школи, визначених у державних документах (Національній програмі “Освіта” (Україна XXI століття), Національній доктрині розвитку освіти, законах України «Про освіту», «Про вищу освіту») поставлено завдання виховання нового покоління спеціалістів, свідомих громадян, патріотів, здатних сприяти демократичному розвитку держави.

Потрібно зауважити, що виміром якості продукції вищої педагогічної освіти як сектора національної економіки стає людський капітал як сукупність певних якостей людини, майбутнього вчителя: здоров'я, природних здібностей, освіти, професіоналізму і мобільності.

Розв'язання цих завдань значною мірою залежить і від обґрунтованої організації роботи студентського самоврядування у вищих навчальних закладах. Вона є необхідною складовою професійної підготовки майбутніх педагогів і здійснює вирішальний вплив на процес їхнього особистісного виховання та соціалізації.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання студентського самоврядування досліджувалась у різних напрямках. У практиці української школи самоврядування з'явилося завдяки працям А. Макаренка, який науково обґрунтував ідею використання колективу з метою виховання особистості. Теорія колективного виховання одержала послідовний розвиток у педагогічних працях і досвіді В. Сухомлинського.

В останні десятиліття наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних педагогів та психологів були спрямовані на розвиток виховних функцій студентського колективу і самоврядування в ньому (Т. Буяльська, В. Даниленко, Є. Димов, Л. Жалдак, В. Рябченко, Н. Степашов, П. Стецюк, М. Фіцула, О. Чернишов, В. Шейко, О. Яцій та ін.).

Обґрунтуванням загальних етапів становлення студентського самоврядування займався Р. Божинов. О. Денищик розглядав студентське самоврядування як важливу педагогічну умову формування моральної культури майбутніх фахівців у галузі права.

Питання студентського самоврядування в системі закордонної вищої освіти обрано предметом вивчення в працях таких учених, як А. Коуен, Д. Телін, Дж. Досік. Умови залучення студентів до управління навчально-виховним процесом проаналізовано в дослідженнях С. Ікенбері, С. Фоллета, Р. Мастоно, Р. Хаббела, Дж. Куха, Дж. Лайонза, Т. Міллера, А. Троу [1, с.8].

Серед вітчизняних дослідників студентське самоврядування студіювали М. Сметанський, М. Приходько, В. Коротов, М. Поташник, Т. Кошманова, І. Бех, О. Цокур, С. Різниченко, В. Радул, М. Лебедик.

Однак, система студентського самоврядування розглядалася як частина вихов-

ного процесу у вищій школі, в тому числі й у вищих педагогічних закладах освіти. На сьогодні в нашій країні, на жаль, децю недооцінюються професійна мобільність майбутнього педагога, його громадська активність, уміння молодих вчителів самостійно організовувати життя своєї держави, аргументовано і впевнено пояснювати ті чи інші рішення та вчинки. Проте кожна хвилина, вкладена студентами педагогічних спеціальностей в ефективну громадську діяльність сьогодні, – це реальний результат завтрашнього дня, бо ж завтра починається сьогодні.

На наше переконання, в сучасній психолого-педагогічній літературі недостатньо розкриті можливості системи студентського самоврядування у формуванні такої вчительської якості, як мобільність.

Формулювання цілей статті. Розглянути діяльність студентського самоврядування як важливу умову формування мобільності майбутніх вчителів.

Виклад основного матеріалу. Побудова в Україні громадянського суспільства передбачає як обов'язковий його атрибут публічну самоорганізацію громадян поза межами системи державної влади. Наявність такого явища в різних сферах суспільного життя свідчить про демократичний характер відносин, які панують у тому чи іншому суспільстві [4, с.112].

Саме тому студентське самоврядування як суспільне явище, як різновид публічної самоорганізації однієї з найбільш соціально активних груп населення країни є сьогодні не тільки ознакою процесу утвердження основ громадянського суспільства, але й своєрідним барометром рівня демократичності суспільства в цілому [2, с.46].

Інноваційний шлях розвитку суспільства можна забезпечити, сформувавши покоління вчителів, які мислять і працюють по-новому. Звідси – значна увага до загального розвитку особистості педагога, його комунікативних здібностей, засвоєння знань, самостійності у прийнятті рішень, критичності та культури мислення, формування професійної мобільності, інформаційних і соціальних навичок; адаптація системи освіти до норм, стандартів та основних положень європейського простору освіти; забезпечення соціального контексту освіти, що дасть можливість випускникам педагогічних навчальних закладів формувати свою професійну кар'єру на принципах соціальної справедливості, відповідальності, загальнолюдських цінностей.

Студентське самоврядування – це засіб реалізації студентською громадою своїх прав, обов'язків та ініціатив через прийняття рішень, їх впровадження за допомогою власних ресурсів у життя, співпрацюючи з адміністрацією. Самоврядування дає можливість студентам вирішувати питання і проблеми, що їх стосуються.

Корисність системи студентського самоврядування є безперечною у формуванні мобільності серед студентів педагогічних спеціальностей. Саме вона є практичною школою для тих майбутніх вчителів, хто хоче спробувати себе в ролі освітнього адміністратора, координатора, керівника групи, хто бажає навчитися працювати в команді, визначати пріоритети професійної діяльності, формувати стратегічні завдання і тактику їх виконання – тобто на практиці застосовувати знання, отримані під час навчання; можливість реалізувати суспільно корисні проекти та ініціативи, що сприятиме не тільки саморозвитку, а й розвитку шкільної громади; постійне вдосконалення комунікативних навичок: знаходження аргументів для інших з метою залучення їх до діяльності, ефективна співпраця з адміністрацією в межах визначених завдань; шлях до такого суспільства, коли громада (в даному випадку – студентська спільнота) висуває своїх лідерів і вчиться контролювати їхні дії; можливість організовувати творчі, цікаві справи, випробовувати себе у різних ролях [5].

Студентське самоврядування стимулює формування особистості майбутнього

педагога. Професіоналізація цієї системи містить, з одного боку, «спеціалізацію», тобто урахування специфіки факультету, а з іншого – «педагогізацію», яка враховує загальну професіограму студента як майбутнього фахівця-вчителя, надаючи системі студентського самоврядування у вищій школі педагогічної спрямованості.

Система студентського самоврядування дає змогу надати процесові здобуття фаху особистісного забарвлення. Вона містить форми, які забезпечують удосконалення загальної педагогічної підготовки студентів.

В суб'єктивному аспекті мобільність залежить від таких індивідуальних характеристик студентів, як потреби, інтереси, ціннісні орієнтації, моральні якості та інші визначальні мотиви. Загалом схема поведінки майбутнього педагога, в яку можна вписати і мобільність, уявляється переважно у формі процесу, що визначається такими основними елементами, як потреби – інтереси – мотиви.

Оцінка необхідності та бажання переміщення, як правило, мотивується самою людиною. Залежно від характеру цієї оцінки розрізняють мотиви здійснення акту мобільності і мотиви утримання від неї. Під мотивами мобільності розуміють усвідомлені людиною причини та цілі (внутрішні усвідомлені або неусвідомлені спонуки, що відповідають цим стимулам), які роблять соціальне переміщення необхідним [3, с.155].

Чимале значення має фактор взірця, прагнення діяти так, як інші члени колективу (особливо це властиво молоді). Тут відіграють непересічну роль соціальні норми, традиції, звичаї і шаблони поведінки, прийняті в педагогічному колективі.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, у системі студентського самоврядування вищої школи існують дієві шляхи, які певною мірою сприяють формуванню мобільності у майбутніх учителів, успішному засвоєнню особистістю норм, правил, традицій, системи взаємин, а також успішному входженню майбутнього вчителя у педагогічну професію і, як результат, формують мобільного фахівця, здатного виявити свою індивідуальність, весь свій творчий потенціал у майбутній професійній діяльності, уміння безболісно пересуватися та пристосовуватися до нових умов праці.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розробці системи формування соціально-професійної мобільності майбутніх учителів в умовах освітнього простору вищого навчального закладу.

Список використаної літератури

1. Бондар Т. І. Тенденції розвитку студентського самоврядування в системі вищої освіти США : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Т. І. Бондар. – Кіровоград, 2009. – 276 с.
2. Денищик О. І. Студентське самоврядування – важлива педагогічна умова формування моральної культури майбутніх фахівців у галузі права / О. І. Денищик // Педагогічні серії. – 2006. – № 2. – С. 45–51.
3. Жизненный путь и профессиональная карьера специалиста // Под ред. В. И. Подшивалкиной. – Кишинев: ИПФ, 1997. – 248 с.
4. Ізбаш С. С. Аналіз труднощів процесу адаптації студентів-першокурсників / С. С. Ізбаш // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – 2004. – № 2. – С. 110–115.
5. Радченко А. П. Формування суспільно-активної особистості учня через учнівське самоврядування [Електронний ресурс] / А. П. Радченко. – Режим доступу: http://www.osvita.ua/school/lessons_summary/.../122434.

Н.В. Грицкова

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Луганськ

ФОРМИРОВАНИЕ МОБИЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В СИСТЕМЕ СТУДЕНЧЕСКОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

В статье рассмотрена деятельность системы студенческого самоуправления как важного условия для формирования мобильности у будущих учителей. Проанализированы возможности студенческого самоуправления в формировании личности будущего педагога.

Ключевые слова: мобильность, студенческое самоуправление, высшее образование.

N.V. Gritskova

Lugansk National University named after Taras Shevchenko, Lugansk

FORMING OF FUTURE TEACHERS' MOBILITY IN STUDENTS' SELF-GOVERNMENT SYSTEM

The activity of students' self-government system as an important condition for forming of the future teachers' mobility is examined in the article. The possibilities of students' self-government in forming of future teacher's personality are analyzed.

Key words: mobility, student self-government, higher education.